

Psihološki rat u planovima Bundesvera

Redakcija »Vojnog dela« se odlučila da u ovom kraćem prikazu izloži osnovne ocene i podatke koje je autor O. Rubcov izneo u svome članku,* jer smatra da će takve informacije o ovoj problematici biti od koristi našim čitaocima. Naime, ovaj prikaz pruža mogućnost da se sagleda kakvo je mesto i uloga psihološkog rata u planovima Bundesvera, polazeći pri tom od činjenice da je on u više zapadnih država, kao i u SR Nemačkoj, postao instrument državne politike.

Težište članka O. Rubcova je u prikazivanju akcija SR Nemačke i Bundesvera prema zemljama Varšavskog ugovora i posebno prema NDR Nemačkoj. Međutim, to ne umanjuje njegovu zanimljivost i vrednost, jer se u njemu, što je za čitaoca bitno, vidi mesto i uloga, s jedne strane, i bogatstvo formi i struktura institucija, s druge strane.

Prema mišljenju vojnih teoretičara Bundesvera, psihološki rat je permanentan, tj. on traje u miru i ratu. U toku mira je usmeren na uticaj na različite slojeve stanovništva potencijalnog protivnika, s tim što obuhvata političke, moralne, pravne i druge oblike svesti, dok je u ratu njegovo težište usmereno na podrivanje i slabljenje volje, odnosno borbenog morala protivnikovih oružanih snaga. To se postiže dezinformacijama, zastrašivanjem, širenjem panike i glasina, kao i drugim propagandnim akcijama.

»Psihološki rat je primena argumenata, informacija i akcija radi podrivanja morala naroda i armija suprotne strane u cilju razaranja njihove spremnosti da idu za svojim vođama, kao i radi delova-

* Autor članka »Psihološki rat u planovima Bundesvera« je pukovnik sovjetske armije O. Rubcov, koji je objavljen u časopisu »Zarubežnoje voenoje obozrenije« (Inostrani vojni pregled br. 1/76.).

nja na javno i individualno mnjenje u inostranstvu» — tumačenje je koje daje »Rečnik strategijskih termina« na upotrebi u oružanim snagama SR Nemačke. No, kada je u pitanju *klasna suština psihološkog rata*, onda zapadnonemačka propaganda za tumačenje u široj javnosti ima više blažih i pogodnijih izraza kao što su: »intelektualni rat«, »duhovni rat«, »rat u četvrtoj sferi«, a 1970. godine termin psihološki rat je zamenjen izrazom »psihološka odbrana«.

U svom predavanju na temu »Duhovni rat«, bivši nacistički general Špajdel je ovako definisao mir: »Mir je nastavak rata drugim metodama, duhovnom borbom koja doprinosi prevratu u taboru protivnika, pripremi za novi oružani konflikt«. On ide i dalje kad kaže da su *mir* i *rat* izgubili svoj značaj i da mir ne znači prestanak borbe država, odnosno da to nije mirno suparništvo država sa primenom diplomatskih sredstava pri razlikama u mišljenjima.

Prema tumačenju zapadnonemačkih vojnih teoretičara i sociologa, psihološki rat se vodi dvojako — u sferi međunarodnih odnosa protiv suparničkih snaga, a pre svega socijalističkih zemalja; u vlastitoj zemlji utiče se na stanovništvo i pripadnike oružanih snaga radi ostvarivanja postavljenih ciljeva. Oni smatraju da se ovaj drugi pravac u sovjetskoj vojnoj literaturi tretira kao *ideološka obrada* stanovništva i pripadnika oružanih snaga kapitalističkih zemalja. No, oba ta pravca delovanja su podčinjena jedinstvenom cilju — slabljenju protivnikovog i jačanju sopstvenog uticaja. U vezi s tim, u brošuri »Unutrašnje rukovođenje«, koja služi za internu upotrebu Bundesvera, kaže se da je *psihološki rat planski uticaj na duh, volju i moral pojedinačno svakog čoveka, grupa ljudi ili čitavog naroda*.

Poslednjih godina, kako to zapaža autor članka, u SR Nemačkoj se osetno povećalo interesovanje za organizaciju i vođenje psihološkog rata. U prilog te konstatacije navedena je i knjiga »Rezultati drugog svetskog rata« u kojoj se, pored ostalog, kaže: »Neophodno je vaspitavati svoje starešine i vojnike tako da oni u najmanju ruku budu jednaki sovjetskim... Vaspitavat ćemo ih da budu isto tako postojani i istrajni. Cena za lakomislenost u toj oblasti biće užasna«.

U sistemu vojnopoličkih mera koje sprovodi državna politika SR Nemačke, moralna i psihološka priprema stanovništva (posebno pripadnika oružanih snaga) dobija sve naglašenije mesto. Kao ilustracija takve konstatacije svakako mogu poslužiti i ovakvi naslovi iz zapadnonemačke štampe: »Reči su granate dvadesetog veka«, »Veliki list ima veći značaj od deset nosača aviona«, »Film i televizija imaju veću ulogu nego deset eskadra« i drugi.

U psihološkom ratu i u ideološkoj i psihološkoj obradi stanovništva učestvuju mnogi delovi državnog aparata i organi za propa-

gandu SR Nemačke. Međutim, neposrednom organizacijom bave se: ministarstva odbrane, inostranih poslova, unutrašnjih poslova i ministarstvo za unutar-nemačka pitanja, kao i savezna uprava za štampu i informacije. U istoj su funkciji i druge institucije kao što su: stari-teljski savet »Nedeljiva Nemačka«, »Federalni savez za izučavanje Istoka« i neki drugi centri čiju delatnost kontroliše vlada SR Nemačke.

Posebno mesto u organizaciji i vođenju psihološkog rata dato je Federalnoj upravi za štampu i informacije, koja je, kako to navodi O. Rubcov, osnovni snabdevač podacima za subverzivnu propagandu protiv socijalističkih zemalja i posebno protiv NDR Nemačke. Sredstva masovnih informacija, a u prvom redu radio i televizija, raspoređeni su u SR Nemačkoj i zapadnom Berlinu tako da, bukvalno, »tuku« teritoriju NDR Nemačke po čitavoj dubini. Govoreći o tome, autor piše: »U centralnoj Evropi postoji preko 360 stacioniranih radio-stanica i 47 televizijskih centara. Posebno mnogo takvih punktova ima u SR Nemačkoj. Tu se nalaze krupne radio-stanice, koje se bave podrivačkom propagandom (»Glas Amerike«, nedavno spojene »Sloboda« i »Slobodna Evropa« u Minhenu, »Nemački talas« i »Dojčland-funk« u Kelnu, i druge).

O obimu i sadržaju rada tih centara autor iznosi dosta podataka. Tako radio-stanica »Nemački talas«, na primer, daje emisije na 28 jezika od kojih je devet za zemlje Varšavskog ugovora; oko 67% tog programa usmereno je protiv tih zemalja; 30.000 časova godišnje traju propagandne emisije namenjene za slušaoce u zemljama članicama Varšavskog ugovora, od čega trećina čak na nemačkom jeziku, svakako namenjene za NDR Nemačku. U gradovima: Minhenu, Hamburgu, Kelnu, Štutgardu, Bonu, Nirnbergu i Visbadenu takođe postoje televizijski studiji, koji oko 30% svog programa emituju za stanovnike zemalja Varšavskog ugovora.

»Pitanjima podrivačke propagande bavi se preko 100 različitih istraživačkih instituta i udruženja, u kojima radi 2 — 2.500 stalnih saradnika. Oni se neposredno bave izučavanjem zemalja komunizma. Broj takvih specijalista za NDR Nemačku povećao se za 50% u odnosu na 1968.« — kaže autor.

Među najvažnije centre za propagandnu i psihološku delatnost i izučavanje NDR Nemačke ubrajaju se: »Institut Nemaca Istoka« u Diseldorfu, »Institut istočnog prava« u Minhenu, »Nemačka služba akademske razmene« u Bad-Godesbergu, »Institut za međunarodne veze« u Štutgardu, »Istočnoevropsko društvo« u Minhenu, »Radničko udruženje za izučavanje Istočne Evrope« u Tibingenu, a ima i još

dosta drugih. Ti i njima slični centri uglavnom se bave prikupljanjem podataka i analizama stanja u zemljama Varšavskog ugovora; oni proučavaju različite slojeve i kategorije stanovništva i prema tome određuju psihološko delovanje, a zadatak im je i da gotovim materijalom snabdevaju organe koji se neposredno bave psihološkim ratom.

Nema sumnje da Bundesver ima posebno važnu ulogu u organizovanju i vođenju ideološke i psihološke borbe u miru i u ratu. Uostalom, izgradnji čitavog aparata za psihološki rat, vojno rukovodstvo SR Nemačke pristupilo je odmah nakon formiranja prvih združenih jedinica Bundesvera. Još 1958. godine, tadašnji ministar odbrane Štraus, ovako je naznačio osnovni pravac razvoja tog aparata: »U oblasti psihološkog rata treba nastaviti tradicije Vermahta, i, radi toga, neophodno je u Bundesveru formirati efikasne centre«. Njihov je zadatak danas da deluju »efikasno«, ne samo na pripadnike oružanih snaga protivnika, nego i čitavo njegovo stanovništvo. Ta aktivnost se odvija u tri pravca: psihološki rat u miru, pripreme za njegovo vođenje u konfliktnim situacijama i zaoštrenim međunarodnim odnosima i, konačno, njegovo vođenje za vreme ratnog sukoba.

Utica j Bundesvera i učešće dosta jakog aparata za psihološki rat u sistemu javnog informisanja SR Nemačke, danas su sve naglašeniji i intezivniji. Tako na primer, oficiri specijalizovani za psihološki rat redovno učestvuju u sastavljanju programa specijalnih radio-televizijskih stanica. Propagandni i psihološki uticaji prvenstveno su usmereni, kako to autor navodi, na pripadnike oružanih snaga NDR Nemačke i omladince regrutskog uzrasta, a aparat za psihološki rat koristi i građane SR Nemačke za ideološke i psihološke diverzije prilikom njihovih poseta drugim zemljama. Na taj način snage i sredstva Bundesvera se aktivno uključuju još u toku mira u slabljenju protivnika i pripremu za rat. Istovremeno, aktuelni sadržaji psihološkog rata redovno se izučavaju i uvežbavaju na većim vojnim vežbama i manevrima oružanih snaga SR Nemačke, kao i snaga NATO-pakta. Ta tematika, zauzela je značajno mesto u planiranju i izvođenju komandno-štabnih vežbi NATO.

Prema stavovima i nekim gledištima komandovanja Bundesvera, psihološki rat se sastoji od mnoštva *psiholoških operacija* čiji je cilj da se umanj i borbeni moral i oslabi potencijal protivnika, i od akcija *psihološke konsolidacije* čiji je osnovni zadatak da podigne i očuva moralnu čvrstinu vlastitih snaga. »Frankfurter algemajne cajtung« to ovako formuliše: »Zadatak aparata i jedinice Bundesvera za 'psihološki rat' sastoji se u tome da pobuđuju nesigurnost kod protivnika i unose spokojstvo u vlastite redove«.

Kao što smo već napomenuli pripremanja za vođenje psihološkog rata u oružanim snagama SR Nemačke rukovodi Ministarstvo odbrane, koje ima sedam raznih pododeljenja za ta pitanja. U Glavnom štabu oružanih snaga istim pitanjima bavi se 10 odeljenja i tri uprave, a samo u glavnom štabu KoV tri uprave. U štabovima i komandama teritorijalnih jedinica i vojnih oblasti takođe postoje odeljenja za psihološki rat, a u štabovima korpusa nalaze se specijalno obučeni kadrovi. Sumarni zadaci svih tih organa za vođenje psihološkog rata su: izrada priručnika i uputstava, priprema agitaciono-propagandnih materijala za trupe, odabiranje, obuka i raspored kadrova u jedinicama i formiranje specijalnih jedinica. U specijalne taktičke jedinice za psihološki rat ulaze: dva bataljona (podčinjeni Glavnom štabu oružanih snaga), tri čete (podčinjene korpusima) i šest vodova (podčinjeni vojnim oblastima).

Radio-bataljon za psihološki rat sastoji se od četiri čete (štabna, za snabdevanje, redakcijska za radio-emisije i četa za vezu). Prema nekim informacijama zapadnonemačke štampe, ovaj bataljon je popunjen iskusnim stručnjacima školovanim u školama za »psihološki rat« i s praksom u radu u raznim radio-stanicama. Prema pisanju »Špigela«, 50% oficira u bataljonu su iskusni stručnjaci za radio-propagandu, a oko 30% njih je ranije radilo u raznim redakcijama gde su imali svestranu praksu. Među tim oficirima ima sociologa, ekonomista, etnografa, lingvinista i stručnjaka drugih profila.

U takvim bataljonima se redovno obučavaju članovi tzv. omladinskih redakcija iz građanstva za vođenje psihološkog rata. Stečena znanja i navike oni prenose na radio-stanice u kojima kasnije rade. Omladinci koji su prošli tu obuku, po pravilu, regrutuju se u rezervni oficirski kadar, a u slučaju rata dobili bi odgovarajuće funkcije u aparatu za psihološki rat.

Zanimljivi su i neki detalji koje navodi autor članka, kao što su: u okviru obuke u bataljonu se stalno emituju programi radi uvežbavanja: radio-stanice uglavnom rade na srednjim i ultrakratkim talasima; u jednom razgovoru za javnost komandant bataljona potpukovnik Haušild je na sledeći način definisao osnovni cilj radio-propagande u miru: »... Slomiti duhovne barijere komunističkog sistema i napuniti vlastitim informacijama mozgovu ljude s one strane«.

Bataljon za psihološki rat takođe se sastoji od četiri čete (štabne i za snabdevanje, za pisanu propagandu, za zvučničke stanice i četa za agitacione balone i raketne uređaje, odnosno rasturanje štampanih materijala). Ovaj bataljon je specijalizovan za izradu i rasturanje štampanih propagandnih materijala i za vođenje zvučnih emisija, i to

je novina u formaciji koja je uvedena 1973. godine. Inače, njegov permanentni zadatak je obrada pripadnika oružanih snaga Bundesvera u skladu sa zadatkom nazvanim *konsolidacija propagande*.

U jednom članku posvećenom ovom bataljonu u listu »Zidojčecajtung«, rečeno je da se zadatak bataljona sastoji u tome da se »psihološki usmereno utiče na pogled na svet i ponašanje ličnosti izvan Bundesvera, da se doprinese izvršenju postavljenog zadatka...«

Čete korpusa (181, 281 i 381) sastoje se od po dva voda za pisanu propagandu i od po tri voda za stanice zvučnih emisija. Uporedo sa izvršavanjem zadataka psihološkog rata, vodovi mogu izvršavati i zadatke *dezorijentacije protivnika*.

Vodovi vojnih oblasti, kako je predviđeno, u slučaju rata formiraju čete istog sastava za psihološki rat kao što su čete korpusa. Njihov je zadatak, osim uticaja na protivnika, da vode i *konsolidacionu propagandu* među stanovništvom SR Nemačke.

U nastojanju da proširi i usavrši čitav aparat za psihološki rat, Bundesver veliku pažnju poklanja izboru i obuci kadrova. U prvoj etapi priprema i školovanje tog kadra obavljalo se u SAD, da bi se kasnije od toga odustalo i obuka organizovala u SR Nemačkoj. Glavni centar za pripremu kadrova za psihološki rat danas se nalazi u Ajlskirhenu. Tu postoje i kursevi za preobuku oficira i podoficira iz rezerve, koji bi vršili popunu ratnih jedinica za psihološki rat. U Keln-Osendorfu se nalazi nastavno-opitni centar za psihološki rat, a prema pisanju nemačke štampe, priprema ovih kadrova započela je i u nekim vojnim akademijama, dok se u višoj Komandnoj akademiji u Hamburgu redovno izučavaju i pitanja vođenja »psihološkog rata«.

Iz članka O. Rubcova može se izvući više zaključaka. Međutim, ovog puta ćemo pažnju zadržati samo na jednom, onom najbitnijem: psihološko-propagandna aktivnost očigledno postaje jedan od značajnih faktora u pripremi i izgradnji oružanih snaga u miru, a u ratu neposredan činilac i oružane borbe.

M. Borojević